

Principy a pravidla územního plánování v pojmech

Seznam pojmů obsahuje výklad vybraných pojmů užitých v internetové publikaci Principy a pravidla územního plánování. Pojmy kapitol vztahujících se k funkčním složkám (kapitola C) jsou členěny na témata podle jednotlivých podkapitol C.1 až C.9. Výklad pojmu je proveden v souladu s textem publikace. U každého pojmu je odkaz na příslušnou kapitolu publikace, případně na právní předpis nebo jiný zdroj. Pojmy jsou vloženy do tématu, v němž jsou použity v publikaci.

Abecední seznam pojmů je provázán s příslušným pojmem formou křížového odkazu.

Téma: Zeleň

Abecední seznam pojmů:

bodová zeleň v krajině
dřeviny rostoucí mimo les
generel zeleně
komplexní pozemkové úpravy
krajina
krajinný ráz
liniová zeleň v krajině
meze
pasport zeleně
plán společných zařízení
plochy pro veřejnost omezeně přístupné zeleně (vyhrazené)
plochy veřejně nepřístupné zeleně (zeleně soukromé nebo zvláštního určení)
plochy veřejně přístupné zeleně, zeleň v plochách veřejných prostranství (veřejné)
plochy zeleně
remízky
veřejná prostranství
větrolamy
zeleň břehových porostů
zeleň krajinná
zeleň podél komunikací
zeleň sídelní
zeleň v protierozních opatřeních

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola E. POJMY

plochy zeleně

– vymezený segment území se souborem prvků přirozeně vzniklých nebo záměrně založených a uspořádaných podle zahradně architektonických a krajinářských zásad.

Prvky mohou být živé (např. stromy, keře, trávniky a květiny) a neživé – přírodní (např. terén, kameny, voda) či umělé (stavby a parkový mobiliář – cesty, odpočívadla, schodiště, opěrné nebo květinové zdi a zídky, pergoly, altány, lavičky, umělecká díla, osvětlení a další).

PaP: C.5 Definice (str. 2)

zeleň sídelní

– není příroda ve své přirozenosti, ale nejvýznamnější symbol přírody v umělém, člověkem vytvořeném urbánním prostředí – v zastavěném území. Jejím hlavním posláním je zlepšovat životní prostředí sídel a poskytovat obyvatelům možnost rekreace. Je založena nebo upravena podle výtvarného záměru, dopěstovávána a trvale dále udržována.

PaP: C.5 Definice (str. 2)

zeleň krajinná

– přirozeně vzniklá, v některých případech reliktní, která má převážně krajinotvornou a půdoochrannou funkci. Mohou to být zbytky původní krajiny postupně obklopené a pohlcené městem nebo město obklopující, případně zasahující hluboko do městského organismu. Plochy, které nebylo vhodné či možné zastavět (porosty na stavebně nepřístupných lokalitách, strmých, skalnatých svazích nebo v mokřadních polohách) nebo zemědělsky využít.

Přírodní složky krajinné zeleně jsou představovány především terénem (výraznými tvary vyvýšenin, svahů, terénních hran, sníženin atd.), vodními toky a plochami (jezera, rybníky, údolní nádrže, řeky, potoky, vodní kanály a jiné vodní prvky) a plochami s vegetačním krytem (lesní porosty, nelesní zeleň, trvalé travní porosty atd.).

PaP: C.5 Definice (str. 3)

dřeviny rostoucí mimo les

– stromy či keře rostoucí jednotlivě nebo ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond.

Zdroj: zákon č. 114/1992 Sb., § 3 odst. 1 písm. i)

PaP: C.5 Definice (str. 4)

krajina

– část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.

Podle Evropské úmluvy o krajině platné v České republice od 1. 10. 2004 je krajina část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů. Svou hodnotu má podle úmluvy každá krajina,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola E. POJMY

tedy nejen kulturně či přírodně významná a harmonická, ale i urbanizovaná, příměstská nebo devastovaná. Podstatnou roli v rozhodování o podobě krajiny (jejích „cílových charakteristikách“) nemají mít jen experti, ale také lidé, kteří v ní žijí a kteří ji užívají.

Zdroj: zákon č. 114/1992 Sb., § 3 odst. 1 písm. m)

Evropská úmluva o krajině (dostupné na http://www.mzp.cz/cz/evropska_uumluva_o_krajine_smlouva)

PaP: C.5 Definice (str. 4)

krajinný ráz

– zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

Zdroj: zákon č. 114/1992 Sb., § 12 odst. 1

PaP: C.5.2 Stav a trendy vývoje (str. 15)

plochy veřejně přístupné zeleně, zeleň v plochách veřejných prostranství

(veřejné)

zahrnuje:

- parky, menší parkově upravené plochy, zeleň dětských hřišť, zeleň ulic a náměstí, zeleň u významných veřejných budov,
- sídlištní zeleň, zeleň veřejných prostranství v nových obytných souborech,
- rekreační (příměstské) lesy a lesoparky (jinak také lesy zvláštního určení) a hřbitovy.

PaP: C.5.2.1 Systémy zeleně (str. 17)

plochy veřejně nepřístupné zeleně (zeleně soukromé nebo zvláštního určení)

zahrnuje:

- zeleň na soukromých pozemcích, zeleň zahrad individuální obytné zástavby a zeleň uzavřených vnitrobloků,
- zahrádky a zahrádkářské kolonie,
- zeleň v uzavřených areálech – např. výrobních a skladových areálech, armádních areálech, v plochách technické infrastruktury (vodárenské areály), areály výzkumných ústavů, zeleň v zemědělských a průmyslových závodech, apod.

PaP: C.5.2.1 Systémy zeleně (str. 17)

plochy pro veřejnost omezeně přístupné zeleně (vyhrazené)

– zeleň v plochách občanského vybavení (školy, školky, jesle, obchodní, administrativní, zdravotnická a sociální zařízení atd.), zeleň komerčních rekreačních objektů, zeleň úřadů,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola E. POJMY

zeleň ve sportovně rekreačních areálech a areálech volného času, botanické a zoologické zahrady, hřbitovy (jsou někdy rovněž označovány jako zeleň zvláštního určení).

PaP: C.5.2.1 Systémy zeleně (str. 18)

veřejná prostranství

– všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

Zdroj: zákon č. 128/2000 Sb., § 34

PaP: C.5.3 Principy řešení zeleně v územním plánování (str. 21)

liniová zeleň v krajině

- zeleň podél komunikací,
- zeleň břehových porostů,
- zeleň v protierozních opatřeních,
- meze,
- větrolamy.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajině (str. 28)

zeleň podél komunikací

– významný prostorotvorný a estetický prvek, ovlivňují měřítko i celkový charakter a obraz krajiny. Hlavní účel silničních a cestních stromořadí je optické vedení trasy za tmy a mlhy, stínění, ochrana proti závějím, zpevnění svahů a snížení prašnosti.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajině (str. 28 a 31)

zeleň břehových porostů

- zeleň břehová – porosty přímo u hladiny vodního toku či plochy, často se podílející na samočisticí funkci toku (časté jsou např. košíkářské vrby).
- zeleň pobřežní – stromy a keře na březích vodních toků a hrázích vodních ploch (u malých vodních nádrží norma nepřipouští vysazovat dřeviny ani na vzdušnou líc hráze z důvodu možného vzniku turbulentního proudění způsobeného dřevinami. Koruna hráze má zůstat průjezdná).
- zeleň doprovodná – jde o dřeviny za patou hráze, navazující zeleň a dále zeleň, která zapojuje vodní tok do krajiny. Zejména u malých vodních toků napomáhá k zachycování vody a zpomalování jejího odtoku z území.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajině (str. 29)

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola E. POJMY

zeleň v protierozních opatřeních

– zeleň biotechnická protierozní opatření, spočívající v rozdělení dlouhého erozně náchylného pozemku orné půdy na svahu několika vrstevnicovými prvky. Může to být například pás nebo skupina dřevin s příkopem a teráskou.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajíně (str. 29)

meze

– ekologicky i esteticky velmi hodnotný krajinný prvek, součást zemědělského půdního fondu. Ve vrstevnicové (někdy i spádníkové poloze) slouží jako protierozní opatření. Podle legislativy jeden ze šesti druhů krajinných prvků na zemědělské půdě: mez, terasa, travnatá údolnice, skupina dřevin, stromořadí a solitérní dřevina.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajíně (str. 29)

větrolamy

– prvky zlepšující mikroklima především v sušších a rovinatých oblastech a chránící ornou půdu proti větrné erozi. Při dostatečné šířce a vhodné druhové skladbě mohou sloužit jako skladebné prvky územního systému ekologické stability.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajíně (str. 29)

remízky

– plošná zeleň v krajíně kolem míst, která bylo nutno při obdělávání vynechat (např. plochy skalních výchozů, balvanů, výmolů, strží, zamokřených lokalit). Druhotně vznikaly kolem míst vhodných pro shromažďování kamenů a balvanů z polí, dále kolem komunikací, u rozcestí, sloupů vysokého napětí, vodojemů apod. Jedná se o podstatnou složku krajinného rázu.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajíně (str. 30)

bodová zeleň v krajíně

– zeleň u architektonických objektů (Z důvodu zdůraznění místa zpravidla v páru nebo ve čtveřici rámuje stavbu drobné architektury jako kříže, sochy světců, boží muka, lidové poklony; kaple či poutní chrámy obklopují ve větším počtu. U různých současných, zejména technických objektů, je důvodem stavbu pohledově izolovat.),

– solitérní stromy (vzrostlé velké stromy s charakteristickým tvarem koruny, často letité, tvarově bizarní exempláře prastarých stromů dodávající krajíně jedinečný charakter).

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajíně (str. 31)

komplexní pozemkové úpravy

– nástroj pro tvorbu zemědělské krajiny. Ve veřejném zájmu se pozemky prostorově a funkčně uspořádávají, scelují se nebo dělí, zabezpečuje se jejich přístupnost a tím i užívání, dochází k vyrovnání hranic tak, aby vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola E. POJMY

apod. Současně se zajišťují podmínky pro ochranu zemědělského půdního fondu, vodního hospodářství, zvýšení ekologické stability krajiny a pro celkové zlepšení životního prostředí. Výsledky pozemkových úprav slouží pro obnovu katastrálního operátu a jako nezbytný podklad pro územní plánování.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajině (str. 31)

plán společných zařízení

– řeší cestní síť, protierozní a další vodohospodářská opatření, opatření k ochraně životního prostředí (zejména územní systém ekologické stability), zachování krajinného rázu a rekreačního potenciálu krajiny, včetně návrhu výsadeb doprovodné zeleně. Z hlediska zeleně patří k nejdůležitějším fázím vyhotovení komplexních pozemkových úprav.

PaP: C.5.3.2 Zásady tvorby zeleně v nezastavěném území – krajině (str. 31)

pasport zeleně

– evidence zeleně města, základní přehled o stavu všech ploch zeleně, které jsou v jeho majetku a správě; obsahuje zásady pro údržbu, regeneraci, případně podstatnější rekonstrukci konkrétních ploch zeleně města.

PaP: C.5.3.3 Podklady pro řešení zeleně v územních plánech, oborové dokumenty (str. 32)

generel zeleně

– dokument řešící rozvoj a budoucí charakter ploch zeleně města. Je základní koncepcí pro správu, tedy zakládání a údržbu zeleně v sídlech. Cílem generelu zeleně je vytvořit funkční, dle možnosti propojený systém ploch zeleně v souladu s ostatními plochami s rozdílným způsobem využití, respektive v rámci nich.

PaP: C.5.3.3 Podklady pro řešení zeleně v územních plánech, oborové dokumenty (str. 32)

